

penetrant, aidoma *fleșei*, omogen și dens, de o intensitate cutremurătoare, aidoma sentimentelor divine, al Antonelei Bârnat - o artistă inteligentă, înzestrată cu forță expresivă bulversantă, forțată și în contactul cu tragismul unei opere precum *Choephorele* de Aurel Stroe, posesoare a unui instinct sigur al construcției frazei și al înțelegerii asumate a conținutului semantic al textelor interpretate. Orchestra, într-un freamăt neliniștit, coagulează timbrurile instrumentelor și clopotelor într-un șuvoi nesfârșit de armonii și dizarmonii, al căror haos aparent pregătește deschiderea Cerurilor, în arpeggierile fluide ale pianului, harpei, xilofonului, în unisonul supraacut al corzilor, pe fondul cărora se aude vocea cantabilă, transfigurată a mezzosopranei, străpungând Universul, *vertical*, ca într-un vis, cu afirmarea credinței în milostenia divină: *Amen-Aliluia*. Splendidă reușită a Liviei Teodorescu! Din păcate, de data aceasta Cristian Oroșanu s-a dovedit a fi mai degrabă un dirijor corect în tactarea măsurilor decât unul implicat în substanța lucrărilor interpretate, așa cum ne obișnuise!

Și totuși, concertul Orchestrei de Cameră Radio a punctat un moment de care ne vom aminti multă vreme de acum înainte.

Despina PETECEL THEODORU

Vreme trece, vreme vine...

Orchestra Națională Radio, condusă de Gheorghe Costin, a cântat în 27 mai, în cadrul Săptămânii Internaționale a Muzicii Noi un program divers și dificil: *Fragile II* pentru clarinet și orchestră de Doina Rotaru, *Ipostaze I* pentru pian și orchestră de Adrian Iorgulescu și *Simfonia a V-a* pentru cor și orchestră de Anatol Vieru.

Scrisă pentru Emil Vișenescu, piesa Doinei Rotaru preia fragmente din lucrarea camerală *Fragile*, pentru clarinet, trio de coarde și pian, a cărei premieră absolută a avut loc la Dresda în 2014. În prezentarea lucrării din programul de sală compozitoarea scrie ca piesa este o "meditație asupra fragilității pe care o întâlnim peste tot: în natură, în viața noastră, în corpul și sufletul nostru, în emoțiile și sentimentele noastre". Am perceput întreaga lucrare mai degrabă ca pe o elegie a unui creator puternic, ale cărui momente de fragilitate au, *volens-nolens*, forță. Atmosfera onirică de la început devine repede amenințătoare și apăsătoare; melodia tânguitoare, suavă a clarinetului pe fondul pianului (*glissando*-uri pe corzi), a *pizzicato*-ului contrabașilor, a percuției, dar și *staccato*-urile sarcastice au fost magistral redade de Emil Vișenescu la clarinet piccolo și clarinet în Si bemol. Vișenescu simte profund această muzică; prezența sa scenică nu are nevoie de

artificii. Muzician autentic, virtuoz al instrumentului său, Emil Vișenescu este liber și spontan; de altfel această muzică dă impresia de curgere nestingherită, în timp ce construcția ei este solidă și riguroasă – o muzică rafinată și puternică totodată, cântată cu har și stăpânită cu mână de maestru, cu prestanță și tensiune dramatică de către Gheorghe Costin. Orchestra a răspuns cu precizie – se cuvin aplaudați cei trei percutioniști, trombonii și nu în ultimul rând Mihai Murariu, excelent pianist și compozitor, pe care l-am auzit deja de multe ori în ansambluri camerale.

Ipostaze I de Adrian Iorgulescu, o piesă ce preia și dezvoltă o lucrare de tinerețe a compozitorului a pus în valoare nu numai virtuozitatea, ci și intelectul lui Sorin Petrescu, excelent pianist timișorean, care ar merita să concerteze mai des la București. Lucrare complexă, plină de contraste surprinzătoare, *Ipostaze I* începe cu un coral la pian care trimite la Charles Ives și lumea sa. Inserțiile unei muzici diatonice, cu aluzie directă la *christian hymns*, într-un discurs muzical puternic disonant, extrem de variat, se percep astăzi ca ipostaze ale postmodernismului; momentele ce au evocat prin scriitura pianistică *Feux d'artifices* de Debussy sau, prin atmosfera, chiar *Pasărea profet* a lui Schumann (în partea a II-a a lucrării), raporturile bartokiene ale pianului cu percuția se inscriu și ele într-o viziune postmodernă, în care compozitorul rămâne mereu fidel sieși.

Un arsenal de mijloace componistice foarte diverse, mânuite cu o tehnică impecabilă și multiple provocări pianistice surprind în acest concert dificil pentru pian și orchestră, pe care Sorin Petrescu l-a cântat cu măiestrie, dovedind din nou imaginație și cultură.

Orchestra Națională Radio,
Gheorghe Costin (dirijor), Sorin Perescu (pian)

Impresionează la el și justa proporție a acestor calități, înțelepciunea cu care știe să le etaleze, nonconformismul sau deloc ostentativ.

În partea a doua a serii, Gheorghe Costin a dirijat *Simfonia a V-a* de Anatol Vieru, pe versuri de Mihai Eminescu. Scrisă în iarna 1984 -1985, simfonia a fost prezentată pentru prima oară publicului la 30 ianuarie 1986, acum 30 de ani; în luna iunie a acestui an compozitorul ar fi implinit 90 de ani.

Întreaga lucrare stă sub semnul *marii treceri*: *Peste vârfuluri, Dintre sute de catarge, Glossă* sunt texte care, fiecare altfel, vorbesc despre *au-delà*. Muzica lui Anatol Vieru amplifică acest caracter transcendent al poeziei lui Eminescu: ea nu e nici emanatie, nici oglinda, nici partener al cuvântului sau imaginii poetice. Textul devine materie, natura, combustibil al acestei muzici. Într-un eseu din 1971, *Artă, natură, metaarta*, compozitorul numea "natura" tot ceea ce nu e artă, adică ceea ce pentru artist e "restul lumii"; dar, spunea el, "o opera de artă poate deveni natură", adică material pe care arta îl mistuie.

Simfonia începe cu un coral cântat de patru corni; aceștia vor cânta de-a lungul întregii părți I, mult după ce corul va fi intonat versurile "Mai suna-vei dulce corn,/ Pentru mine vreodată?" - ultimele din poezia *Peste vârfuluri*. Există, în *Patru cântece pe versuri de Eminescu*, scrise de Anatol Vieru între 1948-1960, un lied pe același text, a cărui parte vocală se înrudește cu partea cântată de soprane în simfonie. Partea a II-a, *Colinde, colinde*, pe un text mai puțin cunoscut al lui Eminescu, e cristalină și stranie - "Colinde, colinde!/ E vremea colindelor,/ Căci gheața se-ntinde/ Asemeni oglinzilor / Și tremură brazii / Mișcând ramurelele,/ Căci noaptea de azi-i / Când scânteie stelele./ Se bucur copiii, / Copiii și fetele". Gheața, rămurelele, stelele, ritmul punctat, timbrul Glockenspiel-ului și al vibrafonului, pizzicato-urile corzilor aduc frisoane într-o lume care ar fi putut fi bruegeliană: un peisaj de iarnă cu copii. Caracterul fragmentat al muzicii, neliniștea, senzația de suflu accelerat au un impact cu totul aparte; cei ce au trăit iernile anilor '80 în România își aduc probabil aminte de acel amestec de bucurie cu Ungemütlichkeit, iarnă, de sărbători. Și, dincolo de istorie, e vorba de o lume atemporală sau mai degrabă ciclică.

Dacă partea I este un fel de *Et in arcadia ego* - moartea este prezentă în cel mai bucolic peisaj: "*cornul sună (...), sufletu-mi nemângâiet/ îndulcind cu dor de moarte*" - în partea a treia, *Dintre sute de catarge*, textul lui Eminescu, obsedantele "valurile, vânturile, vânturile, valurile" care pustiesc tot, devenind pe alocuri vâ - u - i - e, va - u - i - e, devine și mai răscolitor; ideea de neant e mai ușor de intuit prin alăturarea cu palpabilul, vizibilul, audibilul. Crescendo-urile șuierate la cor, accentele, densificările și rarefierile ritmice, momentele de acalmie, revenirile ciclice ale *valurilor, vânturilor* amesteca stihurile cu neantul.

În partea a IV-a, corul scandează strofa I din *Glossa* lui Eminescu: "Vreme trece, vreme vine/ Toate-s vechi și nouă toate/ Ce e rău și ce e bine/ Tu te-ntreabă și socoate;/ Nu spera și nu ai teamă,/ Ce e val ca valul trece" - la început bașii, apoi alto, tenorii și sopranele.

"De te-ndeamnă, de te cheamă, tu rămâi la toate rece" apare doar de două ori; în Simfonia a V-a, textul se termină pe "vreme trece, trece, trece, trece, trece" urmat de câteva măsuri în diminuendo la viori, pe un motiv simplu, din care se deduce un acord mărit. Este vorba, la Vieru, despre timpul suspendat? Mai degrabă despre ființa suspendată în timpul inexorabil.

Gheorghe Costin a dirijat o partitură foarte dificilă cu o înțelegere deplină și cu un impecabil simț al timpului muzical. Tempo-urile părților s-au înlănțuit în chipul cel mai fericit; orchestra a cântat cu precizie o muzică în care intonația și formulele ritmice nu sunt deloc lesnicioase. Gheorghe Costin a studiat și compoziția, în paralel cu dirijatul; dubla sa pregătire și deschiderea către muzică nouă completează experiența sa bogată de dirijor și muzician. Corul, pregătit de Ciprian Tutu mi-a părut a fi atins perfecțiunea. Rigoarea intonației, claritatea ritmică, diversitatea timbrală, dicția au fost remarcabile.

Întreg concertul a avut o ținută de nivel înalt: calitatea lucrărilor, a interpreților - soliști, dirijor, orchestra, cor, reacția foarte caldă a publicului au făcut din aceasta seara un moment cu totul special.

Lena VIERU CONTA

P.S. Există un lied foarte scurt și frumos de Charles Ives, scris în 1921, pe un text propriu. În loc de titlu are ca motto două versuri de Wordsworth: "The music in my heart I bore/ Long after it was heard no more".

Mi-am adus aminte de el în drum spre casă, după concert și mi-a părut un fel de numitor comun al muzicilor auzite. Textul lui Ives este "A sound of a distant horn,/ O'er shadowed lake is borne, /My father's song".

Doina Rotaru a compus *Fragile II* la moartea mamei sale; în piesa lui Adrian Iorgulescu descifrasem nostalgia după lumea nouă a pionierilor continentului de după Atlantic; cornii din *Peste vârfuluri* mi-au amintit de glasul tatălui meu.

Ansamblul AdHOC, angajament total pentru muzica nouă

Concertul formației clujene AdHOC a început cu o mică piesă intitulată *Bolta*, pentru clarinet, vioară, violoncel și pian, compusă de tânărul Alexandru Mihalcea, în prezent masterand la universitatea de muzică bucureșteană. Un început cu caracter teluric, de esență viscerală, evoluează pe un drum marcat de ecouri